

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in aprova: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 40 Din. za inženstvo 80 Din. Član sekcije J. U. U. plačuje list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šte. 11.153. Telefon 3113

Upravičenost borbe

Za vsako dejanje, ki ga stori posameznik ali kaka organizacija, mora obstojati neka nujnost in moralna upravičenost. Ako te nujnosti in upravičenosti ni, sloni borba na trhljih nogah samovolje, ki pa ne črpa sil za borbo iz življenjske in moralne upravičenosti, je medla, slaba in obojena na neuspeh. Borba uspe le tam, kjer za to obstoja življenjska nujnost, da življenje samo tira poedinca ali organizacijo v boj, bodisi za dosego materialnega ali moralnega cilja.

Vsi veliki borci, ki so uspeli v svojih prizadevanjih, so uspeli edino radi tega, ker so poslušali glas narave, ki jim je kazala smoter, jim dajala moči in narekovala pot, ki naj jo uberejo, da dosežejo ta smoter.

Vsi veliki dogodki so uspeli le radi tega, ker so imeli v sebi življenjsko kal, življenjsko nujnost.

S tega stališča moramo presojati tudi borbo, ki jo vodi danes jugoslovansko učitelstvo. Ako je upravičena, bomo uspeli, ako ni, bomo podlegli.

Odveč bi bilo narekovati vse materialne potrebe učiteljstva, kakor: zboljšanje plač, stalnost, povrnitev odtegnjenih doklad, nastavitve abiturientov itd. kakor tudi idealne težnje: večja svoboda pouka, sodobni učni načrti, zboljšanje učilnic itd. — ki so stvari, katere bistveno zadevajo učiteljevo zasebno življenje, kakor tudi službeno delovanje.

Vse to so stvari, ki so neobhodno potrebne za pravilno vzrast učiteljeve osebnosti, so kakor kos kruha, ki ga vsak dan potrebuje za svojo prehrano.

Učitelj, ki ni zadosti plačan, ki se ovira v delu, katerega najbolj in edino sam pozna, mora v boj, ker ga v to sili življenje, ki ga prikrajuje v njegovi vzrast.

Lačen človek mora v borbo, da si prisluži kruh, idealen učitelj mora v borbo za pravice stanu in šole, če ne, ga bo življenje pomandralo in izvrгло, kakor potepta vse slabotne in lene.

Borba za učiteljske pravice je torej nujna, moralno upravičena in neizprosna, je del obče življenjske borbe, ki je včasih hujša in gorkejša, drugič milejša, obstoja pa vedno.

Učiteljstvo je ono, ki oblikuje v vsaki dobi ljudi, katerih oblikovanje ne sme nikdar zastati, ampak mora stremeti vedno naprej, v novo dobo, v nova iskanja, v nova obzorja. Zato se zaganjajo v učiteljstvo vse sile, ki bi hotele imeti vpliv v svoji dobi, žele si ga pridobiti zase, za svoje namene. Eni hočejo tek dobe zavreti, drugi poginuti naprej. Ta ideološka in politična borba raznih svetov zadeva z vsjo močjo ob učiteljstvo, ki stoji kakor graniten kolos, ki vceplja mladim dušam nazore, ne ekstremne in ne konzervativne, ampak vedno sveže in stremeče k novim ustvaritvam duha in rok, samo izpostavljen bliskom in pretresom, mora graditi trdne in plemenite značaje, vzgaja vrline, katere mu plačujejo s preganjanjem in šikanami.

Učiteljstvo na eni strani uči lepo in odkriva mladini vse lepote duše in občuti po drugi strani vse surovosti prenapetosti, ki jim ni za pravilno vzrast pokolenj, ampak samo za časno, mogoče nekajletno oblast in moč. Zato bi učiteljstvo, ki bi klonilo tem začasnim veljakom, storilo največji greh, ako bi zatajilo svoje pravo poslanstvo — iskanje resnice in napotka k ustvaritvam novih dobrin — in bi se jim vdinjal; pravo oblikovanje bodočega pokolenja bi zašlo na stranpoti, ki bi ob svoji moči dobi preklelo učiteljstvo, ki ni razumelo svoje dolžnosti, ampak se je zaradi lastne koristi vdalo izdajalcem narodove bodočnosti.

S tega stališča je borba učiteljskega stanu neizprosno nujna in se mora dobojevati do konca, ker to ni samo borba za učiteljev kruh, ampak za narodovo bodočnost.

Nihče iz naših vrst ne sme stati ob strani in čakati, kaj mu bo dodelila usoda. V borbi je moč in edino borba dovede človeka do uspehov.

Borba ustvarja jeklene in kremenite značaje, borba povzroča najboljše selekcije, borba rodi vero v lastno moč.

Tudi v učiteljskih vrstah raste zaupanje v uspehe, ki so dosegljivi le pogumnim in vztrajnim. Oklevanje ni dovedlo še nikogar do začrtanega smotra. Vera v lastno moč nas dviga in edino ta vera nam vlija pogum, da vztrajamo.

Učiteljstvo ne išče privržencev ali strahopetnih pristašev, nego hoče vzgojiti plemenit in delaven rod.

Učiteljstvo ne bo našlo pri tem delu dosti pomagačev med drugimi stanovi, zaradi drugačne duševne usmeritve nekaterih poklicev, ki jim je glavno njihovo blagostanje, čeprav gre na škodo drugih. Učiteljstvu pa je aksiom vsega prizadevanja: omika in prosveta vseh narodovih plasti.

Se manj prijateljev bomo dobili med političnimi strankami, ki streme za strankarsko političnimi uspehi, in sta jim šola in učiteljski stan le toliko in toliko časa mar, dokler jima služita.

Kriza značaja

Bistveni del vzgoje je vzgoja značaja. Šele kadar smo pri človeku vzgojili njegov značaj, lahko uspešno pričemo človeka vzgajati za življenje in za življenjske potrebe same. Saj izobrazba sama ne more pomeniti mnogo, ako ni izobraženec sam v času svojega izobraževanja pridobil si tudi notranjih duševnih vrednot v oblikovanju svojega značaja.

Brez pravega pomena bi postala vsa vzgoja, pa najsi bo to državljanska, politična, gospodarska, stanovska, verska ali socialna, če bi se ta vzgoja ne opirala na značaj poedinca in celote. Ta vzgoja bi ne imela trajnega pomena ter bi bila podobna pisanju v vosek, ki ob spremembi toplote zgubi svojo obliko. Ker pa mora biti vzgoja poedinca, kakor tudi vzgoja naroda zgrajena na trdnih temeljih tako, da je to, kar je danes belo, tudi jutri belo, ne pa, da je to, kar je bilo večeraj zveličanje, danes greh. Zato je potreba predvsem, da se spremeni naziranje človeške družbe.

Čuden pojav, da se smatra za posebno spretnega oni, ki zna prilagoditi svoje pričanje trenutni politični situaciji ter na račun drugih žeti zato gotove koristi, bi se moral z vsjo silo zatirati. Ugotoviti moramo, da se teh slabih pojavov še najmanj opaža v vrstah jugoslovanskega učiteljstva ter tudi v vrstah ostalega državnega uradništva, ki mu je direktno ali indirektno poverjena vzgoja naroda. Treba pa je tu poudariti, da radi tega ne smemo zapirati oči pred resnico ter se zanašati brezpogojno na dobri značaj tega kadra poštenih ljudi, ki danes stojijo z vsjo vztrajnostjo na načelu značajnosti in ravne linije.

Težko narodu, ki hoče napraviti iz svojih vzgojiteljev hlapce, kateri naj bi služili narodovim strastem, mesto, da bi kot pravi vrtnarji vzgojitelji vzgajali in gojili v ljudskih srcih čut za pravico, poštenje, skupnost in za vse dobro, kar daje človeku znake višjega bitja. Gorje, ako se bo v ljudstvu pojavilo naziranje, da je vse ono prav, kar ono

Resnična moč se nahaja v nas samih — v stanovski učiteljski organizaciji. Komur so mar narod, šola in stan, naj pride med nas!

Duje Budak.

VSEBINA:

Upravičenost borbe.

Kriza značaja.

Naš Glas: Čuvajmo stanovski ugled. — Hočem.

— Film našega razvoja.

Naša vas: Prvi statistični podatki.

Ob živi potrebi naše kmetske nadaljevalne šole.

Splošne vesti. — Osebnosti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU.

Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna.

— Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Inozemsko šolstvo in učiteljstvo. — Novosti na knjižnem trgu.

— Listnica uredništva.

Ne smešimo in ne ponižujemo se sami med seboj! Vplivamo na sotovariše, da bodo pravilno razumeli svoje državljanske, poklicne in tovariške dolžnosti in pravice ter da bodo z resno voljo — kljub vsem notranjim odvrtnostim in zunanjim oviram — stremili za požrtvovalnim in zvestim izpolnjevanjem le-teh, in to ne radi moralnega in disciplinskega pritiska od zgoraj, temveč radi sebe samega. Z vzornim primerom in plemenito medsebojno tekmo razveseljujemo drug drugega ter si jajačimo svojo zvestost dolžnosti, a istočasno čuvajmo čast in ugled drug drugemu, ščitimo se medsebojno pred vsemi sovražniki učiteljske sloge in skupnosti.

Resnična in globoka ljubezen do časti, ki počiva na takšnih temeljih, je najplemenitejša gonilna sila vsega učiteljstva. Sili ga k stalnemu plemenitenju sebe, k zvestemu izpolnjevanju vseh dolžnosti in k popolnemu požrtvovanju za delo. Tako bomo postali vsi vztrajnejši, izdržljivejši in smelejši ter sigurni in trdni v vseh nevarnostih in v vseh življenjskih viharjih.

Stanovski ponos in stanovska samozavest naj nas vodita kot najzaneslivejši kompas v življenjskih položajih iz vseh zmešnjav, zahrbtnih napadov in pavšalnih obrekovanj.

Če bomo živeli po teh smernicah in iskali vedno sodnika v samem sebi, bo naša pot pravilna, požvižgali se bomo lahko na priznanje drugih, na oni zunanji lesk časti in ugleda. Res je, da je pozornost in priznanje javnosti največje in najvišje odlikovanje, ki je lahko izraženo vzgojiteljskemu stanu ter moramo radi tega stremeti z vsemi močmi, da to tudi dosežemo. Ostanimo pa nezagrenjeni in enako požrtvovalno v tem stremeljenju po spopolnitvi tudi tedaj, če krivično izostane to zunanje častno priznanje, moralno plačilo in zadoščenje. Radi stremljenja po priznanju, ne zaidimo nikdar več na stranpota. Ostanimo na ravni poti zvestega izpolnjevanja svojih dolžnosti in zvestobe do države (ki je pa nikakor ne smemo istovetiti z vladajočim režimom).

Bolje je živeti brez priznanja ter imeti notranje zadoščenje, kot pa se pred svetom nezasluzeno povzpeti najvišje, pred samim seboj pa ostati — majhen in osramočen.

Naš glas

Čuvajmo naš stanovski ugled!

Kdor ne spoštuje se sam, podlaga je tujčevi peti.

Koseski.

Stanovski ugled je nujna notranja etična sila posameznika, da ne ponižuje s svojimi postopki lastnega osebnega ugleda, temveč da vedno in povsod skrbi za neomadeževanost svoje osebnosti, stremeč, da se pri tem odlikuje z zdravim in logičnim mišljenjem, z vsestransko marljivostjo in z vzornim poklicnim, socialnim in organizatoričnim udejstvovanjem.

To jedro stanovskega in osebnega ugleda dobi važen zunanji izraz v pozornosti in priznanju, ki ga daje posamezniku in s tem posredno celotnemu stanu okolica in javno mnenje. Čim večje in vzvišenejše so dolžnosti, ki jih izpolnjujejo pripadniki stanu, tem večji ugled, spoštovanje in čast jim je priznana. Čim nesebičnejši in požrtvovalnejši so posamezniki pri izvrševanju svojih poklicnih dolžnosti, tem višja je stopnja njihove notranje vrednosti, njihova osebnostna čast.

Dalekosežnega pomena in važnosti učiteljskega stanovskega ugleda se zavedajo le oni tovariši, ki imajo razvit čut stanovske samozavešči ter smisel za vse kar obsega v učiteljskem stanu beseda »mi«, na kateri je zasnovana prijateljska vzajemnost, tovariška skupnost, stanovski ponos, čast in stremenje po spopolnitvi. Nam to poglavje ni — kup praznih besed in nepotrebnih fraz, temveč nujna stvarnost, o kateri moramo imeti čiste in jasne pojme.

Ugled vzgojitelja olajša težke vzgojne naloge ter ima v pedagoški noleg ljubezni velik pomen. V ugledu živi mnogo močnega, privlačnega in sigurnega. Čast in ugled sta največje premoženje, predvsem sta nujno potrebna nam poklicnim vzgojiteljem najširših narodnih mas. Kljub vsemu temu pa se ravno v zadnjem času opaža neko organizirano splošno blatenje in napadanje naše stanovske časti in ugleda in to čisto s sredstvi, proti katerim mi nimamo orožja za samobrambo.

Takšno pavšalno obrekovanje, zahrbtnje denunciacije, napadanje celotnega stanu, podtikanje nečastnih dejanj in žalitev stanovske časti brez dovoljnih in tehtnih dokazov, je nekaj najgršrega. Ker ostaja na nas madež, kljub temu, da te nizkotne in zlonamerne pavšalne denunciacije niso opravljene, smo

seveda kot celota in kot posamezniki dolžni vedno in povsod energično in konsekvntno braniti svojo osebnost, čast sotovariša in tako ugled celotnega učiteljskega stanu.

V tem smislu se moramo vsi za enega, eden za vse postaviti z besedo in če je treba tudi z odločno in borbeno akcijo v obrambo našega stanovskega ugleda.

Sgl

Hočem

I.

Hočem biti učitelj, ki ne bo samo kruhoborec in egoistična koncentracija lastnih udobij in ugodij!

Hočem biti učitelj, ki ni in ne bo privelek v političnih intrigah, ter na poseben način deležen njih uspehov v političnih podvigih, kakor tudi ob njih padcih razočaranj!

Hočem biti učitelj, ki bo aktivno doprinesel svoj delež k novemu dvigu našega stanu!

Hočem postati učitelj, kakršen je potreben deci v šoli, ljudstvu na vasi in delavcem v mukah, — a ne učitelj po receptih iz neučiteljskih klik!

Hočem biti učitelj, ki se razvija k sodobno usmerjeni harmonični osebnosti!

Hočem izčistiti svojo notranjost — nazore, ustaliti svoje mišljenje, dograditi svoje življenjske nazore!

Ziveti hočem učitelja vredno in sodobnemu učitelju primerno življenje!

Postati hočem vsaj majhno središče življenja, iz katerega bodo izhajali ugodni vplivi v vso okolico!

Hočem si poglobiti, razjasniti, utemeljiti ter v sebi utrditi svoj učiteljski poklic!

Okusiti hočem srečo v pravem — iz globin pravega pojmovanja našega poklica izhajajočem — poklicnem delu!

Zavreči hočem in moram staro okvirjenost mišljenja o našem poklicu in aktivno delovati pri ustvarjanju novega, sodobnega, za bodočnost odločujočega učiteljskega mišljenja.

Hočem, da se v meni in v vseh stanovskih tovariših in tovarišicah zbude vse dremajoče tvorne sile in zmožnosti, speče ideje in misli, katerih klitja se niti ne zavedamo.

Ziveti hočem kot učitelj-delavec in borec, a ne živoriti kot kreatura brez smotrov in notranjih pogonov.

Delovati hočem na to, da bo naš stan pravilno upoštevan (ker upoštevan je še vedno bil) in cenjen, spoštovan in čuvan — a ne, da se bo vsak tak ali drugačen nepridiprav z godrnjanjem lahko obregal ob nas in trgal naše duše, naš ugled, skupnost in enotnost zato, ker ne služimo njegovemu jarmu, ki nam ga z lepo hlinjeno ljubeznijo ponuja.

Hočem, da bo v vseh naših vrstah zavladalo nujno potreben nov duh, nova usmerjenost in nova delavnost, ki mora biti svetlo izkoriščenje naukov iz polpreteklosti našega stanu.

Truditi se hočem tudi za to, da ne bodo spremembe v režimih preveč karakteristično odsevale v naših premetitvah!

Hočem si ustvariti novo, sodobno stališče v podeželju, da moja usoda ne bo odvisna od vaskih mogotcev, niti od predsednikov in drugih činiteljev podeželskih političnih skupin.

Hočem, da bom v kraju, — ki sem ga v delu vzbujil in spoznal in v katerem sem s svojim delom več ali manj globoko zaoral brazde boljše bodočnosti ljudstvu — lahko mirno in brez bojazni selitvenih stroškov — ob posebnih burjah, — še nadalje deloval.

Hočem res dobro tistim, ki jih radi poklica ljubim — ljudstvu in tovarišem!

Tovariši! Tovarišica!

Kaj pa hočeš Ti? Ali se je že prebudilo Tvoje novo hotenje? Ali hočeš tudi Ti, kar hočem jaz? Razmisli in hoti!

1936 Št. 17. Šiv.